

Maraqlı ömürlər, dəyərli insanlar

Bəxtiyar Vahabzadəyə ithaf

Həyat zaman - zaman elə müdrik insanlar yer tutur ki, o insanlar bütün yer üzündə əmin-amanlıq, insanları əsl insanlıq simasını qorumağa çağırır. Belə insanlar "fenomen insan"lar adlanırlar.

Biz xəşbəxtdikki, məhz belə fenomen insanlar bizim azərbaycan vətənimizdə, torpağımızda yaşayıb-yaratmışlar.

Azərbaycan dramaturgiyasının ədəbi yaradıcılığını Azərbaycan dövlətçiliyinin qurulmasına, inkişafına, tərəqqisinə həsr edən görkəmli nümayəndələrindən sayılan biri, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadədir.

O, ədəbiyyatımızda, poeziyamızda elə bir zirvəyə çatmışdır ki, fikrimcə belə ədibə "fenomen" sənətkar demək olar.

B.Vahabzadənin adı gələndə yada böyük vətənpərvər şair, Azərbaycan dilinin mübariz mühafizəçisi gəlir. Azərbaycan poeziyasında vətəndaşlıq ruhunun genişlənməsində B.Vahabzadənin müstəsna xidmətləri olmuşdur. Dilimizin poetik imkanlarından məharətlə bəhrələnən şair fəlsəfi məzmunlu lirikanın gözəl nümunələrini yaratmağa müvəffəq olub. Dünya və zaman, təbiət və insan həyatı haqqında düşüncələri, poeziya ictimaiyyəti tərəfindən daim rəğbətlə qarşılanıb. Şairin dərin lirizmi ilə səciyyələnən sözlərinə çoxsaylı mahnı bəstələnib.

B.Vahabzadənin tariximizdə baş verən bir çox hadisələri canlandıran dram əsərləri gənc nəslin tərbiyəsində böyük roloynamışdır. Müasir həyatdakı ziddiyyətlərin, qarşıdurmaların və mənəvi sarsıntıların təsviri ilə yanaşı, yüksək, pak və ülvi hisslərin tərənnümü onun dramaturgiyasında böyük mərhələ təcəssümünü tapmışdır. Vahabzadə pyesləri Azərbaycan və eləcə də xarici ölkə teatrlarının səhnələrində uğurla tamaşaya qoyulur və müəllifinə geniş şöhrət gətirmişdir. Bəxtiyar Vahabzadə bir alim kimi də Azərbaycan elmi qarşısında yüksək xidmətlər göstərmişdir. Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının, klassik və şifahi ədəbi irsimizin öyrənilməsi sahəsində axtarıqlarının bəhrəsi olan əsərlərini elmi ictimaiyyət həmişə dərin maraqla qarşılayıb. Onun Azərbaycan dilinin saflığı, təmizliyi və zənginləşməsi uğrundamübarizə aparması, şair yaradıcılığında sandığı mühüm istiqamətlərdən biri olmuşdur. Azərbaycanı, ana dilimizin qorunub saxlanması, onu yorulmadan təbliğ edən Bəxtiyar Vahabzadə böyük bir ədəbi irsi bizə yadigar qoyub. Azərbaycan elminin fədakarları bilir ki, B.Vahabzadənin hər bir əsəri füsunkar təkrar olunmazlığı ilə oxucular arasında əks-səda doğurmuşdur. Çünki onun yazılmış poeziyası Azərbaycan və azərbaycan xalqı üçün unudulmaz müdrik poeziyadır:

Dil açanda ilk dəfə ana söyləyərək biz,

"Ana dili" adlanır bizim ilk dərsliyimiz.

İlk mahnımız laylanı anamız öz südüylə

İçirir ruhumuza bu dildə gilə-gilə.

Bu dil bizim ruhumuz, eşqimiz, canımızdır,

Bu dil bir-birimizə əhdi-peymanımızdır.

Bu dil tanıtmış bizə bu dünyada hər şeyi.

Bu dil əcdadımızın bizə qoyub getdiyi

Ən qiymətli mirasdır, onu gözlərimiz tək

Qoruyub nəsilərə biz də hədiyyə verək.

Azərbaycan dövləti B.Vahabzadə yaradıcılığınə, onun fəaliyyətinə, şəxsiyyətinə hər zaman saygı bəsləyib və ədibin əməyi, zəhməti dövlət tərəfindən qiymətləndirilib.

B.Vahabzadənin bir neçə dəfə yubileyi qeyd edilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev B.Vahabzadənin 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. 14 yanvar 2015-ci ildə imzalanan sənəddə qeyd edilir ki, 2015-ci ilin avqust ayında Azərbaycanın xalq

şairi, tanınmış dramaturq, ədəbiyyatşünas və ictimai xadim, SSRİ-nin və Azərbaycan Respublikasının Dövlət mükafatları laureatı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, professor Bəxtiyar Mahmud oğlu Vahabzadənin anadan olmasının 90 illiyi tamam olur.

Sərəncamda deyilir, B.Vahabzadə Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin xüsusi mövqeyə malik görkəmli simalarındandır: "Sənətkarın insanı daim mənəvi uralığa səsləyən poetik-fəlsəfi məzmunlu yaradıcılığı milli poeziyada vətəndaşlıq ruhunun qüvvətlənməsində və ədəbi-ictimai fikrin istiqal ideyaları ilə zənginləşməsində böyük rol oynamışdır. Tarixi-mədəni dəyərlərə ehtiram və ana dilinin saflığının qorunması B.Vahabzadənin fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən birini təşkil edirdi".

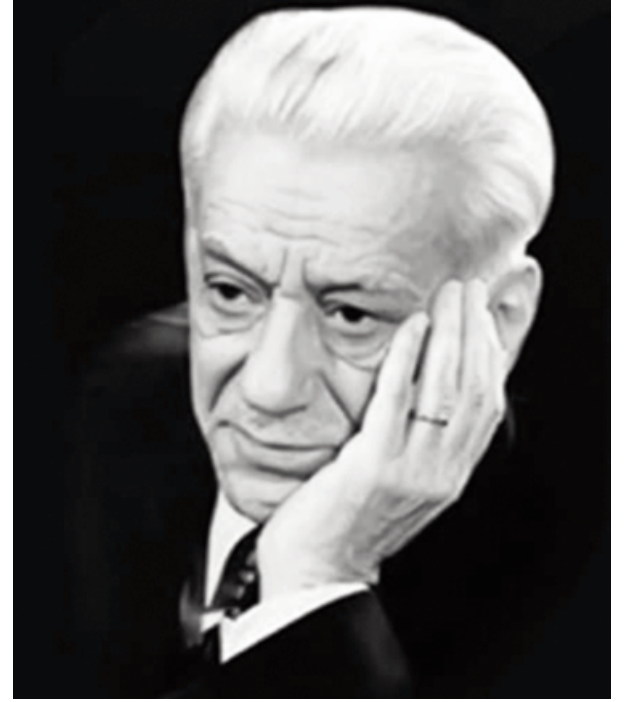
Ölkə başçısı Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə Milli Elmlər Akademiyası və AR Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə (Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təkliflərini nəzərə almaqla) yubileyin yüksək səviyyədə təşkil edilməsi üçün göstəriş vermişdir.

Ölkəmizin elm və mədəniyyət müəssisələrində, məktəblərdə görkəmli şairin 90 illik yubileyi ilə bağlı silsilə tədbirlər keçirilib. Əlbəttə ki, B.Vahabzadə poeziyası Azərbaycan xalqına doğmadır, əzizdir. Yubiley çərçivəsində bir neçə tədbir keçirilib. Onlardan biri "Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyətinin fenomeni kimi" mövzusunda elmi konfrans idi.

AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəyli B.Vahabzadənin həyat və yaradıcılığında, onun XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatına verdiyi töhfələrdən danışmışdır: "Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafına dəyərli töhfələr bəxş edən xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Prezident İlham Əliyevin 2015-ci il 14 yanvar tarixli Sərəncamı ədəbiyyatşünas və ictimai xadimin əməyinə verilən yüksək qiymətin bariz nümunəsidir. Azərbaycan fəlsəfəsini, dilini, poeziyasını dünyaya çatdırmaq üçün söz daşıyıcısı B.Vahabzadənin yaradıcılığını öyrənmək zəruridir. Azərbaycançılıq fəlsəfəsi mövcud olduğu təqdirdə bu fəlsəfənin tərkib hissəsinə çevrilən dahi Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığı da daim yaşayacaq".

Alim və professorların "Bəxtiyar Vahabzadə XX əsr ədəbiyyatının fenomeni kimi" mövzusunda məruzələri ilə çıxış etmişlər. Onların fikrincə XX əsrdə Azərbaycan xalqının dünya poeziyasına bəxş etdiyi korifey sənətkarlar arasında xalq şairi B.Vahabzadənin böyük rolu vardır. O tək milli Azərbaycan bədii təfəkkürünün fenomeni deyil, ümumtürk bədii-fəlsəfi hadisəsidir: "Onun fəlsəfi düşüncəsi, milli əxlaq, ali türkçülük qayəsi, ideala sədaqət bir şair-mütəfəkkir kimi onu səciyyələndirən, ona nüfuz gətirən başlıca xüsusiyyətlərdir.

Dahi, fenomen şair, Vahabzadə Bəxtiyar Mahmud oğlu 16 avqust 1925-ci ildə Şəki şəhərində fəhlə ailəsində anadan olub. Kiçik yaşlarında ikən ailəsi ilə Bakıya köçüb (1934). Burada orta məktəbi qurtarandan sonra ADU-nun filologiya fakültəsində təhsil alıb (1942-1947). Universitetin aspiranturasında saxlanıb, "Səməd Vurğunun lirikası" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edib (1951). Bədii yaradıcılığa 1943-cü ildə "Ana və şəkil" adlı ilk şeirini çap etdikdən sonra başlayıb. O vaxtdan dövrü mətbuatda şeirləri, elmi məqalələri, rəyləri muntəzəm çap olunub. "Mənim dostlarım" adlı ilk kitabında toplanmış lirik şeirlərdə faşizmə qarşı mübarizədə qalib çıxmış xalqın duyğu və düşüncələri əksini tapıb. Onun lirik şeir və poemalarında, mənəvi pyeslərində müasir dövrün problemləri lirik-fəlsəfi planda, yeni əlvan boyalarla təsvir edilir. "İkinci səs", "Vicdan", "Yağışdan

sonra", "Yollara iz düşür", "Fəryad" və "Hara gedir bu dünya", "Özümüzü kəsən qılınc", "Cəzasız günah", "Dar ağacı", "Rəqabət" (1960-2003) pyesləri Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrında tamaşaya qoyulub. Tənqidçi-ədəbiyyatşünas kimi də fəaliyyət göstərmişdir. "Səməd Vurğunun həyat və yaradıcılığı" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edib (1964). Azərbaycan Dövlət Universitetində Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının professoru vəzifəsində çalışıb (1950-1990). 1990-cı ildə təqaüdə çıxıb. Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü (1980), sonra həqiqi üzvü (2000) seçilib. 1981-ci ildə SSRİ Yazıçılarının VII qurultayında SSRİ Yazıçılar İttifaqı İdarə Heyətinin üzvü seçilib. O, həmçinin, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının İdarə Heyətinin və Ağsaqqallar Şurasının üzvü idi (1991). Ədəbi-bədii prosesin yorulmaq bilməyən təbliğatçısı və təşkilatçısı kimi tanınırdı. Azərbaycan KP Bakı Şəhər Komitəsinə üzv və bir neçə çağırış Bakı Xalq Deputatları Sovetinə və X çağırış Azərbaycan Ali Sovetinə, 1995 və 2000-ci illərdə Azərbaycan Milli Məclisinin deputat seçilib. 1976-cı ildə "Leninlə söhbət" və "Muğam" poemalarına görə Azərbaycan Dövlət mükafatına layiq görülüb. "Qırmızı Əmək Bayrağı" və "İstiqal" (1995) ordenləri ilə təltif olunub.

Tədqiqatçılar bildirir ki, B.Vahabzadə 60-cı illərdən başlayan milli azadlıq hərəkatının liderlərindən biri idi. O, 1958-ci ildə yazdığı "Gülüstən" poeması ilə iki yerə parçalanmış

Azərbaycanın tarixi faciəsini dilə gətirib, rus və fars imperiyasının pəncəsi altında inləyən Azərbaycan xalqının azadlıq və istiqal uğrunda ədalətli mübarizəsində iştirak etmişdir.

Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli fenomen şairi, ürəyi əsl azərbaycanlı kimi döyünən Bəxtiyar Vahabzadə, yaradıcılığında ömrünün son anına qədər vətən, ana, bütöv Azərbaycan mövzularını yazıb-yaradaraq oxucuların diqqətini özündə cəmləşdirməyi bacarmışdır. Ədəbiyyatımızda, ictimai fikir tariximizdə, azərbaycanlı olduğu ilə fəxr edən böyük və sevimli şair Bəxtiyar Vahabzadə xalqımızın ən fenomen azərbaycanlı nümayəndələrindən biri olaraq xatırlanacaqdır. Onun yaratdığı külliyyat azərbaycançılıq məfkürəsinə ən dəyərli töhfədir.

19.10.2023.

*Təranə CAVADOVA,
AMEA Məhəmməd Füzuli adına
Əlyazmalar İnstitutunun
Bibliografiyaşünaslıq
şöbəsinin baş bibliografi*